

C++17 i STL

Czasomierze

Statyczna arytmetyka liczb wymiernych

- ▶ Począwszy od C++11, biblioteka standardowa udostępnia interfejs do definiowania statycznych (obliczanych w czasie kompilacji) wyrażeń arytmetycznych na liczbach wymiernych (ułamkowych).
- ▶ Narzędzia obliczeń statycznych na liczbach wymiernych definiowane są w pliku nagłówkowym `<ratio>`, z klasą `ratio<>`.
- ▶ Klasa `ratio<>` wychwytuje wszystkie błędy obliczeń (w rodzaju przepełnienia zakresu wartości czy dzielenia przez zero) już w czasie kompilacji. Jest wykorzystywana w bibliotekach `duration<>` i `time_point<>` do efektywnego tworzenia jednostek czasu.

Statyczna arytmetyka liczb wymiernych

- Definicja klasy `ratio<>`:

```
namespace std {
    template <intmax_t N, intmax_t D = 1>
    class ratio {
    public:
        typedef ratio<num,den> type;
        static constexpr intmax_t num;
        static constexpr intmax_t den;
    };
}
```

- Typ `intmax_t` to typ liczby całkowitej ze znakiem, zdolny do reprezentowania dowolnej wartości dowolnego typu całkowitoliczbowego ze znakiem – jest on zdefiniowany w pliku nagłówkowym `<cstdint>` jako typ o rozmiarze co najmniej 64 bitów.
- Licznik (składowa `num`, od ang. numerator) i mianownik (składowa `den`, od ang. denominator) są składowymi publicznymi, a ich wartości są automatycznie skracane do jak najmniejszych.

Statyczna arytmetyka liczb wymiernych

- Można wykonywać obliczenia statyczne na wartościach typu `ratio` – cztery podstawowe statyczne działania arytmetyczne (suma, różnica, iloczyn i iloraz) są zdefiniowane jako `ratio_add`, `ratio_subtract`, `ratio_multiply` i `ratio_divide`. Typ wynikowy operacji tych operacji to zawsze `ratio<>`. Przykład:

```
ratio_add<ratio<2,7>, ratio<2,6>>::type  
// wynik: ratio<13,21>
```

- Dwa typy ułamkowe `ratio<>` można ze sobą porównywać (operacje `ratio_equal` i `ratio_not_equal`) i ustalać relacje między nimi (`ratio_less`, `ratio_less_equal`, `ratio_greater` i `ratio_greater_equal`). Typ wynikowy operacji tych operacji to wartość logiczna `true_type` bądź `false_type` (5.4.2), a jego składowa `value` ma stałą wartość `true` albo `false`. Przykład:

```
ratio_equal<ratio<5,3>, ratio<25,15>>::value  
// wynik: true
```


Statyczna arytmetyka liczb wymiernych

- ▶ Dla wygody podawania bardzo dużych i bardzo małych wartości ułamkowych udostępniono predefiniowane symbole, dzięki którym można określać duże wartości ułamkowe bez żmudnego liczenia wpisanych zer.
- ▶ Predefiniowane jednostki dla potęg liczby 10 to: deca (10), hecto (100), kilo (1000), mega (1000000), giga, tera, peta, exa, zetta, yotta.
- ▶ Predefiniowane jednostki dla potęg liczby 0.1 to: deci (0.1), centi (0.01), milli (0.001), micro (0.000001), nano, pico, femto, atto, zepto, yocto.
- ▶ Na przykład `std::nano` jest równoważne `std::ratio<1,10000000000>`.

Obsługa dat i pomiar upływu czasu

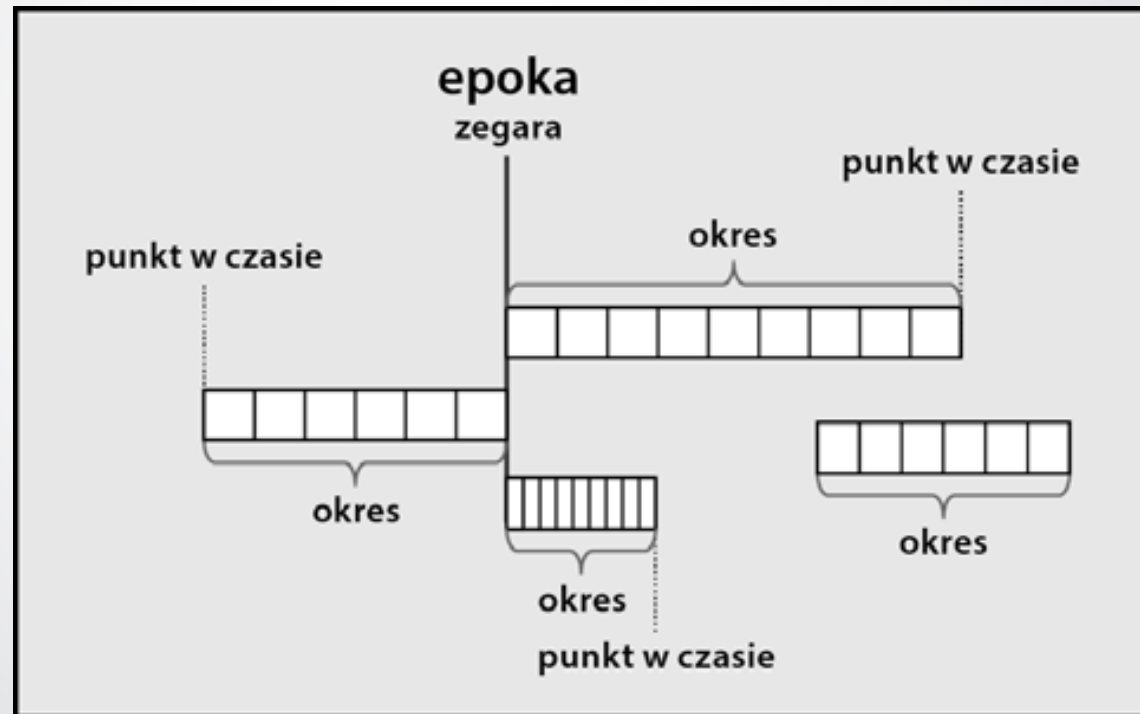
- ▶ W przeszłości podstawowym interfejsem obsługi czasu systemowego były funkcje języka C i standardu POSIX, których rozdzielczość była stopniowo zwiększana z sekund do milisekund, potem do mikrosekund i wreszcie do nanosekund.
 - ▶ Niestety, każde zwiększenie precyzji oznaczało udostępnienie nowego interfejsu.
- ▶ W C++11 zaprojektowano bibliotekę neutralną wobec precyzji pomiaru i reprezentacji czasu, opisaną w pliku nagłówkowym `<chrono>`.
 - ▶ Biblioteka standardowa C++ udostępnia także klasyczne interfejsy języka C i standardu POSIX do obsługi dat kalendarzowych.
 - ▶ Ponadto w bibliotece wątków, obecnej w standardzie począwszy od C++11, jest możliwość zawieszenia wykonania wątku albo programu głównego (wątku funkcji `main()`) w oczekiwaniu na upływ okresu czasu.
 - ▶ Definicje wszystkich narzędzi do obsługi dat i czasu zostały umieszczone w przestrzeni nazw `std::chrono`.
 - ▶ Podstawową jednostką wyrażania czasu jest sekunda.

Przegląd biblioteki <chrono>

- ▶ Biblioteka <chrono> została zaprojektowana pod kątem możliwości operowania zegarami i czasomierzami o różnej precyzji reprezentacji czasu.
 - ▶ Celem było odcięcie się od problemu zmiennej precyzji pomiaru czasu.
- ▶ Okres – określona liczba taktów wybranej jednostki czasu.
- ▶ Punkt w czasie – kombinacja okresu i punktu wyznaczającego początek pomiaru upływu czasu (tzw. epoka).
- ▶ Zegarem – obiekt definiujący epokę określającą punkt w czasie. Różne zegary mogą być osadzone w różnych epokach.
 - ▶ Operacje angażujące wiele punktów w czasie, takie jak wyznaczanie okresu (różnicy pomiędzy dwoma punktami w czasie), wymagają stosowania zegarów z tej samej epoki.

Przegląd biblioteki <chrono>

Okresy

- ▶ Okres jest obiektem klasy `duration<>`.
- ▶ Okres jest kombinacją wartości reprezentującej liczbę taktów zegara oraz ułamka reprezentującego jednostkę upływu czasu (wyrażoną w sekundach).
- ▶ Do określania ułamka jednostki upływu czasu wykorzystywana jest klasa arytmetyki statycznej `ratio<>`.

- ▶ Przykłady:

```
std::chrono::duration<int>
    twentySeconds(20);
std::chrono::duration<double, std::ratio<60>>
    halfAMinute(0.5);
std::chrono::duration<long, std::ratio<1,1000>>
    oneMillisecond(1);
```

Okresy

- ▶ Przykłady:

```
std::chrono::duration<int>
    twentySeconds(20);
std::chrono::duration<double, std::ratio<60>>
    halfAMinute(0.5);
std::chrono::duration<long, std::ratio<1, 1000>>
    oneMillisecond(1);
```

- ▶ Pierwszy argument konkretyzacji szablonu `duration<>` określa typ taktu, opcjonalny drugi argument definiuje typ jednostki określającej ułamek jednostki upływu czasu.
- ▶ Tak więc pierwszy zdefiniowany powyżej okres operuje sekundami, drugi operuje minutami (60/1 sekund) a trzeci milisekundami (1/1000 sekundy).

Okresy

- ▶ Na okresach można wykonywać pewne obliczenia (arytmetyczne, relacyjne):
 - ▶ wyznaczać sumę, różnicę, iloczyn i iloraz dwóch okresów;
 - ▶ dodawać lub odejmować takty albo inne okresy;
 - ▶ porównywać dwa okresy.
- ▶ Jednostki czasu określające okresy uczestniczące w operacji mogą być różne – okres wynikowy będzie wyrażony jednostką będącą największym wspólnym dzielnikiem jednostek obu operandów.
- ▶ Przykład:

```
chrono::seconds d1(42); // 42 sekundy
chrono::milliseconds d2(10); // 10 milisekund
...
d1 - d2 // wynik: 41990 taktów milisekundowych
```
- ▶ xvxc

Okresy

- ▶ Możliwe jest też konwertowanie okresów na okresy wyrażane w innych jednostkach, o ile tylko istnieje niejawna konwersja typu liczbowego jednostki.

- ▶ Przykład:

```
chrono::seconds twentySeconds(20); // 20 sekund
chrono::hours aDay(24); // 24 godziny
chrono::milliseconds ms; // 0 milisekund
ms += twentySeconds + aDay;
    // 86400000 milisekund
--ms; // 86399999 milisekund
ms *= 2; // 172839998 milisekund
```


Okresy

- ▶ Liczbę taktów okresu określaliśmy za pomocą funkcji składowej `count()` .
- ▶ Klasa `duration<>` definiuje też trzy funkcje statyczne: `zero()` zwracającą okres o długości 0 sekund, a także `min()` i `max()` zwracające odpowiednio okres o minimalnej i maksymalnej długości danego typu.
- ▶ Z klasy `duration<>` można również pobrać typ taktu za pomocą `duration::rep` oraz typ jednostki czasu za pomocą `duration::period`.
- ▶ Operator przypisania przypisuje jeden okres *do drugiego* z ewentualną niejawną konwersją typu okresu.

Okresy

- ▶ Niejawne konwersje z typu mniej precyzyjnego na bardziej precyzyjny są zawsze możliwe, ale już konwersje na typ mniej precyzyjny muszą być jawne, bo potencjalnie wiążą się z utratą informacji. Na przykład zamiana wartości całkowitoliczbowej 42010 milisekund na sekundy dałaby wartość 42, co oznacza utratę dokładności 10 milisekund.
- ▶ Mimo to jawnie taka konwersja może być wymuszona za pośrednictwem szablonu `duration_cast<>`.
- ▶ Przykład:

```
chrono::seconds sec(55);  
chrono::minutes m1 = sec; // Błąd  
chrono::minutes m2 =  
    chrono::duration_cast<chrono::minutes>(sec); // OK
```

Okresy

- ▶ Typowym przykładem konieczności użycia podobnych konwersji jest kod dzielący okres na segmenty różnych jednostek, jak w poniższym przykładzie, gdzie okres wyrażany milisekundami jest dzielony na segmenty wyrażane w pełnych godzinach, minutach, sekundach i wreszcie milisekundach:

```
// przykładowy czas
milliseconds ms(7255042);
...
// podziel na godziny, minuty, sekundy i milisekundy
hours hh = duration_cast<hours>(ms);
minutes mm =
    duration_cast<minutes>(ms % chrono::hours(1));
seconds ss =
    duration_cast<seconds>(ms % chrono::minutes(1));
milliseconds msec =
    duration_cast<milliseconds>(ms % chrono::seconds(1));
```


Zegary i punkty w czasie

- ▶ Zegar jest obiektem klasy `clock<>`.
- ▶ Zegar definiuje epokę (początkowy punkt w czasie) i długość taktu. Dodatkowo zegar określa typ punktów w czasie określanych zgodnie z tym zegarem.
- ▶ Interfejs zegara definiuje funkcję składową `now()` zwracającą obiekt bieżącego punktu w czasie.
- ▶ Punkt w czasie reprezentuje konkretny moment wyrażony jako dodatni albo ujemny okres względem danego zegara.

Zegary i punkty w czasie

- ▶ Interfejs punktu w czasie daje możliwość określania epoki oraz minimalnego i maksymalnego punktu w czasie dostępnego dla danego zegara, a także umożliwia arytmetykę punktów w czasie.
- ▶ Z klasy `clock<>` można również pobrać typ okresu zegara za pomocą `clock::duration`, typ taktu zegara za pomocą `clock::rep` oraz typ jednostki czasu za pomocą `clock::period`.
- ▶ Typ punktu w czasie danego zegara możemy pobrać za pomocą `clock::time_point`.
- ▶ Za pomocą `clock::is_steady` określa, czy zegar jest monotoniczny.

Zegary

- ▶ Biblioteka standardowa C++ definiuje trzy zegary:
 - ▶ Zegar systemowy **system_clock** reprezentuje punkty w czasie odpowiadające typowemu zegarowi czasu rzeczywistego danego systemu. Zegar ten definiuje również funkcje pomocnicze `to_time_t()` i `from_time_t()` do konwersji pomiędzy dowolnymi punktami w czasie a systemowym typem reprezentacji czasu w języku C `time_t` (innymi słowy, funkcje te pozwalają na konwersje pomiędzy punktami w czasie a czasem kalendarzowym).
 - ▶ Zegar miarowy **steady_clock** gwarantuje monotoniczność, co oznacza, że kolejne punkty w czasie generowane z tego zegara będą miały rosnące a w każdym razie niemalejące wartości (zegar nie podlega korektom cofającym). Do tego wartości punktów w czasie przyrastają w równym tempie względem upływu czasu rzeczywistego.
 - ▶ Zegar wysokiej rozdzielczości **high_resolution_clock** reprezentujący czas rzeczywisty z najkrótszym możliwym taktem dostępnym dla danego systemu.

Zegary

► Przykład pomiaru czasu:

```
auto poczatek =
    chrono::high_resolution_clock::now();
// ... procedura obliczeniowa ...
auto koniec =
    chrono::high_resolution_clock::now();
// obliczenie i wypisanie czasu działania procedury
auto dlugosc = koniec - poczatek;
auto sek =
    chrono::duration_cast<chrono::seconds>(diff);
cout << "program działał przez: "
    << sek.count() << " sekund" << endl;
```


Punkty w czasie

- ▶ Każdy z zegarów (gotowy biblioteczny a także zegar definiowany przez programistę) pozwala na generowanie punktów w czasie.
- ▶ Punkt w czasie jest reprezentowany klasą `time_point<>` o następującym interfejsie parametryzowanym typem zegara:

```
namespace std {  
    namespace chrono {  
        template <typename Clock,  
                typename Duration = Clock::duration>  
        class time_point;  
    }  
}
```


Punkty w czasie

- ▶ Cztery punkty w czasie pełnią szczególną rolę:
 - ▶ **Epoka**, czyli punkt w czasie zwracany przez konstruktor domyślny klasy `time_point`, odpowiednio do zegara.
 - ▶ **Czas bieżący**, pobierany ze statycznej funkcji składowej `now()` każdego z zegarów;
 - ▶ **Minimalny punkt** w czasie, zwracany przez statyczną funkcję składową `min()` klasy `time_point`, odpowiednio do zegara.
 - ▶ **Maksymalny punkt** w czasie, zwracany przez statyczną funkcję składową `max()` klasy `time_point`, odpowiednio do zegara.

Punkty w czasie

- ▶ Przykładowy program przypisuje punkty w czasie do zmiennej `tp`, a potem konwertuje je na czas kalendarzowy i wypisuje na wyjście:

```
string asString (const chrono::system_clock::time_point& tp)
{
    // konwersja na czas systemowy:
    time_t t = chrono::system_clock::to_time_t(tp);
    string ts = ctime(&t); // konwersja na czas kalendarzowy
    ts.resize(ts.size() - 1); // pomijanie odstępów z końca
    return ts;
}
int main()
{
    // wypisz epokę zegara systemowego:
    chrono::system_clock::time_point tp;
    cout << "epoka: " << asString(tp) << endl;
    // wypisz bieżący czas zegara systemowego:
    tp = chrono::system_clock::now();
    cout << "teraz: " << asString(tp) << endl;
    // wypisz minimalny czas zegara systemowego:
    tp = chrono::system_clock::time_point::min();
    std::cout << "minimum: " << asString(tp) << std::endl;
    // wypisz maksymalny czas zegara systemowego:
    tp = chrono::system_clock::time_point::max();
    cout << "maksimum: " << asString(tp) << endl;
}
```


Punkty w czasie

- ▶ Obiekty klasy `time_point<>` posiadają tylko jedną składową reprezentującą okres wyrażony względem epoki zegara, z którego uzyskano punkt czasowy.
- ▶ Wartość punktu czasowego może być pozyskana za pośrednictwem wywołania `time_since_epoch()`.
- ▶ W zakresie arytmetyki punktów w czasie dostępne są wszystkie praktyczne kombinacje punktów w czasie i punktów w czasie z okresami.

Funkcje daty i czasu języka C i standardu POSIX

- ▶ Biblioteka standardowa C++ udostępnia standardowe interfejsy POSIX i C do obsługi dat i czasu.
- ▶ Makrodefinicje, typy i funkcje w pliku nagłówkowym języka C `<time.h>` w bibliotece standardowej C++ są deklarowane w przestrzeni nazw `std` i dostępne po dołączeniu pliku nagłówkowego `<ctime>`.
- ▶ Poza nimi biblioteka standardowa definiuje także makrodefinicję `CLOCKS_PER_SEC`, określającą jednostkę upływu czasu dla funkcji `clock()`.

Konwersje pomiędzy punktami w czasie a czasem kalendarzowym

```
// konwertuj punkt w czasie zegara systemowego
// na łańcuch czasu kalendarzowego
inline string asString (const
chrono::system_clock::time_point& tp)
{
    // konwersja na czas systemowy:
    time_t t = chrono::system_clock::to_time_t(tp);
    // konwertuj na czas kalendarzowy
    string ts = ctime(&t);
    // wytnij znak nowego wiersza z końca
    ts.resize(ts.size()-1);
    return ts;
}
```


Konwersje pomiędzy punktami w czasie a czasem kalendarzowym

```
// konwertuj czas kalendarzowy na punkt
// w czasie zegara systemowego
inline chrono::system_clock::time_point makeTimePoint
(int year, int mon, int day, int hour, int min, int
sec=0)
{
    struct tm t;
    t.tm_sec = sec; // sekunda w minucie (0 .. 59)
    t.tm_min = min; // minuta w godzinie (0 .. 59)
    t.tm_hour = hour; // godzina w dniu (0 .. 23)
    t.tm_mday = day; // dzień w miesiącu (1 .. 31)
    t.tm_mon = mon-1; // miesiąc w roku (0 .. 11)
    t.tm_year = year-1900; // rok, liczony od 1900
    t.tm_isdst = -1; // sprawdź, czy czas jest letni
    time_t tt = mktime(&t);
    if (tt == -1) throw „błąd w czasie systemowym”;
    return chrono::system_clock::from_time_t(tt);
}
```


Czasowe wstrzymywanie wykonania

- ▶ Okresy i punkty w czasie można wykorzystywać nie tylko do mierzenia upływu czasu w programie, ale również do czasowego wstrzymywania wykonywania wątków (albo całego programu, to znaczy wątku funkcji `main()`).
- ▶ Takie wstrzymanie może być bezwarunkowe, ale może też służyć do ustalenia maksymalnego okresu oczekiwania na zwolnienie muteksu, na zmianę wartości zmiennej warunkowej czy na zakończenie wykonania innego wątku.

Czasowe wstrzymywanie wykonania

- ▶ Funkcje `sleep_for()` i `sleep_until()` z przestrzeni nazw `this_thread` służą do blokowania wykonania wątku na zadany okres albo do zadanego punktu w czasie.
- ▶ Przykład 1: wstrzymanie wykonywania bieżącego wątku (może to być wątek główny programu) na okres 10 sekund.

```
this_thread::sleep_for(chrono::seconds(10));
```
- ▶ Przykład 2: wstrzymanie wykonania bieżącego wątku do momentu, aż zegar systemowy osiągnie punkt w czasie, ustalony jako odległy o 10 sekund od bieżącego.

```
this_thread::sleep_until(  
    chrono::system_clock::now() +  
    chrono::seconds(10)  
);
```